

PDFlib PLOP: PDF Linearization, Optimization, Privacy

**Page inserted by evaluation version
www.pdflib.com – sales@pdflib.com**

PÜHAS HIIES: mari paganliku usundi preester ehk kart traditsioonilist riitust läbi vilmas. Pilt Deniss Retškin (Mari EI)

Maridõ traditsioonilinõ usk olõ-õi' kristlusõga' sukuki vastahaisuh

Ufaa liinah eläs ja mineväl aastagal Baškiiria riiklikuh ülikoolih doktoritüü «Mari paganlusõ maailmapilt: sotsiaalsõ aspekti» kaitsnu' Jamurzin Aleksandr kirotas maridõ traditsioonilisõ religiooni ellojäämisõ raskuisist täambätsel pääväl Vinnemaa oludõh.

Minkõst kõgõ rohkõba tundas maridõ maausku? Kõögõpäält tuust, õt näide usk' elä-äi' õnnõ inäp kõgõ tugõvabalt rahva hingeh ja süämeh. Jumalateenstuse pidämistöhtminõ olõ-õi' viil kaonu' ja häõmü', tuu om teadvusõh olõmah.

Mari rahva usulist kultust iseloomstas hüä' tegemisõ' ja töösõ inõmisõ avvustaminõ. Tuust om hallõ, õt maridõ traditsioonilinõ religioon olõ-õi' inäp kõgõ tugõvabalt rahva hingeh ja süämeh. Jumalateenstuse pidämistöhtminõ olõ-õi' viil kaonu' ja häõmü', tuu om teadvusõh olõmah.

Saias arvu, mia' om hüä' ja mia' om halv ja tuu om näide elo alosmüür vai koodeks. Maridõ jaos olõ-õi' kunagi' olnu' kõgõ tähtsõp religiooni man välne rituaalsus, tuu mia' välälä paistus. A välidse atribuutika puuduminõ mõotas nii vai tõisildõ traditsioonilitsõ maausu levikut ja kindlahe püsümisest negatiivsõlt.

Loodusõst, kosmosõst arvu saaminõ ja näidega suhtlõminõ

om kõõ olnu' usu põhimõttõs, päämätses as'as. Olulinõ om tuu man, õt ka' täambätsel pääväl olõsi-i' riituisi man välilõ kõgõ tähtsõp.

Võimi' üldä', õt maridõ traditsioonilitsõh religioonih om olnu' hüvvä tegeminõ ja armastus samasantses keskmätses kotusõs, ku' näütüses õigõuskligõl kristlaisil. Mii' või õnnõ imestä', õt mille kerk olõ-õi' s'ooni' aoni' tuud mõistnu' tähele panda' ja minkõ peräst olõ-õi' tuust saanu' õigõusu ja maridõ maausu uma-vaihõlitsõ dialoogi alost.

Halv suhtuminõ

Aolugu om kõkkõ õks nii pall'õ mõotanü', õt sõda Hazari paganidõga' om omistanu' paganlusõlõ kindla negatiivsõ häitsemisõlõ. Pääle tuud tull sõda Kaasani ja mari paganidõga' ja kerik nimet paganlusõ järgijii kristlusõ vastanditõks.

Kaemalda' toolõ, õt kristlik suhtuminõ mari paganlik-

ku usku om halv vai negatiivnõ, olõ-õi' tuuh kõgõh tumõhit intriige juuni, mia' lahusi' Vinnemaa ühiskunna ütist tervikut ja loosi' vastuolusit vindläisi ja tõisi rahvidõ vaihõl, kiä' eläse' täambätsse Vinnemaa piireh.

Pääle 16. saandi Kaasani sündmuisi olõ-õi' Mari traditsioonilinõ maausk olnu' kunagi' õigõusuga' vastahaisuh. Mari maausulitsõ' olõ-õi' käändnü' hinnäst judaismi vai satanismi poolõ õga liikunu' mõnõ vastandligu sektii suunah. Mari' pallõsõ' jumalit rahu, kõgõ hüä ja õiglusõ põhimõttidõ iist.

Mari maausulitsõ' olõ-õi' käändnü' hinnäst judaismi vai satanismi poolõ õga liikunu' mõnõ vastandligu sektii suunah.

Tulõ tunnista', õt maridõ paganlusõh olõ-õi' tekkünü' suuri religioosist mõtlõji, kinkõl olõs võimas usulinõ autoriteet, kinkõ uurimusõ' ja publikatsiooni' avitanu' paganlusõ nõõmisõlõ ja häitsemisõlõ.

Olõ-õi' maridõ paganlusõh tekkünü' ka' vaimisõst essä ja juti Mari rahvalõ. A maridõ religioon suunas inõmisi hüvvä tegemisõ tii päälõ ka' täambä'.

Mari' tundva' eishindä naha pääl, midä tetäs mii' Vinnemaal.

Rahvas, kiä' tunnistas uma usuna paganluist, vastustas moraalsõst laostumist — kur'ategemist, prostitutsiooni ja tõisi seksuaalsit väärtõuisi. Tuuh mii' vaatõ' läävä' õigõusklikõ kristlaisiga' tävveligult kokko.

A õga kõrd ku mii' kuulõ kõva helüga' välilõ õt avalduisi õgasagamatsi kontaktõ ja kompromissõ kiildmisõst mitte-kristligõ religioonõga', sis mii' imehtä, mii' saa-ai' arvu.

Mille sis nii? Mii', mitte-õigõuskligu' taha samma muudu religiooni, õt ühendä' Vinnemaa rahvit, mitte eräldä', õt meist tohisi-i' saia' vainlasõ'.

Säänest religiooni, minkõga rahvas ühinesi' vabatahtligult. Kunstligult luud ja aost ja arost kaanoni' pandva' piduri' päälõ rahvidõ ja rahvuisi ütstõõsõlõ lähäbälõ joudmisõlõ.

Tulõ nõuh olla', õt institutsionaalsõ puuduminõ sääd mii' paganluist astmõ võrra alapoolõ, ku tuud om üldtunnistõ „riiklik“ religioon. Ja samma muudu mäng siih umma

ossa ts'uat väikene usulinõ kogõmus, mia' meil täambä' om ja mia' oma aoluu-võsah kaoma lännü'. Tuu kõik pand meid noorõ algaja ossa hallipää ja kogõmuisi täüs targa iih. Tuupeäst mii' tohiki-i' ku' saiba' paiga pääl saista', meil tulõ oppi', mii' pia otsma ja löüdmä ja hoitma ja edesi andma.

Keerulinõ olukõrd

Täämbäne maridõ paganlusõ olukõrd om keerulinõ mitmõl põhjusõl:

- olõ-õi' tunnustust aamõtlikõh riikligõh ringkondadõh;
  - sallita-ai' maridõ traditsioonilisõ asualadõl tegutsõvidõ maailmareligioonõ edindäji puult;
  - preestriddõ institutsionaalsõ puuduminõ;
  - aolinõ lõhestatus paganlusõ aktiivsõ mõõvõimu ja tuu täambätsi taastajidõ püüdluisi vaihõl;
  - tõisi religioosidõ konfessioonõ mõõ;
  - maridõ etnosõ alandõst sotsiaalsõ staatusõ mõõ;
  - paganlikkusõ sulõst loomus;
  - riikligu ja rahalitsõ abi puuduminõ;
  - instinktiivnõ hirm, häirit mõttõmaailm, aolulisõ' hirmu'.
- Nii ku' nätä', om põhjuisi, mia' takstasõ' maridõ tradit-

sioonilitsõ religiooni arõnõmist. Ts'uat olulitsõp põhjus, minkõ peräst maridõ paganlusõ om uma laebast minemisõh piirat, om tuu, õt tegemist om just mari rahva usundiga', mia' eksistiir õnnõ mari rahvusõ jaos.

A om ka' vähäbit asju, mia' takstasõ' mari pagalusõ arõngut: tsentraliseecitusõ puuduminõ, eräldädüs, riituisi erinevüs, rahastamisõ puuduminõ, usutunstuusi arv vasta-ai' preestriddõ arvulõ, preestriddõ ettevalmstusõ tasõ om nõrgakõnõ.

Maridõl om vereh uma rahva religiooni avvustaminõ. Eiski' ku' nä tii-äi' uma tuu teooriat ja kõgõ tähtsõbit põhimõttit vai paganlikku ülesehtüst, nä õks läävä' ummihe hiisi.

Pall'õ' mari' omma' võtnu' vasta kristlusõ, a tundva' hinnäst päälõ tuud ebamugavalt, nä tunnõ-õi' hinnäst hõste. Kuigi' olõ-õi' klassikalist mari paganlusõ kuuli, õks lätt riitustõ läbiviimisõ mõistminõ põlvõst põlvõ edesi.

Kah'õs olõ-õi' maridõl säntsit rahva siäh k'aujiti, nii ku' tõisil usuharõsil. A õks võimi' üldä', õt kaemalda' kõigilõ võimudõ ja tõisi konfessioonõ puult tett takstuisilõ, jääs mari religioon püsümä ja saa hakkama kõigi aoluuht ette tulõvidõ käänkidõga'. ■